

CZU 634.1 : (478)(043)

CERCETAREA POLITICII FORMĂRII PREȚURILOR LA PRODUȚIA POMICOLĂ

S. CHISILI,

Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare

Abstract. The article is devoted to issues allowing the improvement of a pricing policy for fruit growing products, development of the information gathering mechanisms on technological processes in manufacturing, organization of fruit products processing and costs structure of the enterprises. The research is based upon the methodological, scientific and theoretical material expressed in the works of Moldovan and international economists, who analyzed the methodology and practical aspects of price setting, as well as works of the leading biologists, horticulturists, and viticulturists studying the possibilities of improving varieties of grapes and fruits, developing new agricultural methods. The work reveals basic purchasing drivers for fruit growing products and determines the most efficient methods of pricing policy formation. Being based upon complex marketing research of natural, as well as economic and social conditions of various fruit-producing regions of the Republic of Moldova, there were identified structural correlations of fruit varieties, and varieties with different ripening periods, in accordance with the Supply-Demand law. On the basis of a detailed and complex research of the agricultural markets of Moldova the author defined characteristics of prices on the market, high and low price policies, fixed prices, price discrimination, discounts and benefits policy. The article analyzes and defines fea-

tures of a pricing policy formation depending on the geographical position of fruit and grape producing regions and depending on the season of its sales.

Key words: Competition, Export, Inflation, Market, Marketing, Price, Price policy, Prime price.

INTRODUCERE

Cunoașterea procesului de formare a prețurilor în condițiile economiei de piață în care se dezvoltă Republica Moldova, aplicarea lor în practică devin un instrument eficient în activitatea economică a oricărei întreprinderi, precum și al funcționalității ramurii în complex.

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, cota-parte a pomiculturii la producția globală totală constituie 43-50%. Producția globală de fructe către anul 2020 va spori mai mult de 2 ori și va atinge cota de cca 1 mln. tone, inclusiv la culturile sămânțoase - 722 mii tone, la culturile sămburoase - 251 mii tone. Se preconizează reconstrucția radicală a livezilor. În asemenea condiții, în fața ramurii, s-au constituit obiective impunătoare, soluționarea cărora devine ireală fără o gospodărire eficientă. În condițiile economiei de piață, soluționarea problemelor economice este determinată, de la bun început, de starea și desfășurarea cercetărilor problemelor de marketing.

Conform datelor economiștilor de vază (A. Smit, 1989; A. Marșall, 1993; F. Kotler, 1998; D. Kejns, 2002; M. Friedman, 2004 etc.), marketingul ca direcție de dezvoltare a economiei reprezintă procesul de pregătire sistematică și realizare a diverselor cercetări, observații și analize. Cunoașterea mecanismelor de obținere a informației despre procesele tehnologice de producere a producției, despre metodele de organizare a prelucrării producției, despre deficiențele economice permit întreprinderilor realizarea mai competentă și eficientă a sarcinilor ce le stau în față.

Scopul cercetărilor noastre rezidă în realizarea complexă a cercetărilor de marketing asupra politicii prețurilor la producția pomicolă, sistematizarea realizărilor științifice și practicii actuale, evidențierea particularităților și problemelor în formarea lor. Pentru realizarea scopului înaintat, au fost stabilite următoarele sarcini:

- evidențierea factorilor ce au o influență determinantă asupra direcționării politicii prețurilor în condițiile economiei de piață;
- efectuarea analizei comparative asupra activității economice a întreprinderilor din diverse regiune natural-economice ale Republicii Moldova și determinarea particularităților ecologico-economice de creștere a producției pomicole.
- elaborarea măsurilor privind sporirea eficienței formării prețurilor și stabilirea pieței interne a producției pomicole și strugurilor de masă.

MATERIAL ȘI METODĂ

Vorbind despre cercetările de marketing pe piețele contemporane, este necesar să menționăm, că politica prețurilor urmează a fi examinată în calitate de cel mai important instrument al marketingului. Nivelul prețurilor se recunoaște drept cel mai sigur indicator al funcționării concurenței.

Problema determinării prețului, în realitate, se soluționează pornind de la trei abordări:

- 1) fiecare întreprindere este obligată să-și asigure economic existența;
- 2) de rând cu necesitatea acoperirii cheltuielilor întreprinderea este ațintită asupra obținerii unui profit maximal sau măcar unui profit sigur;
- 3) în condițiile economiei de piață, vânzătorii, de regulă, concurează între ei. Din această cauză, mărimea prețului, pe care cumpărătorul este disponibil s-o achite, depinde considerabil de oferta concurenților.

La adoptarea deciziei asupra prețurilor, în cadrul soluționării problemelor de formare a prețurilor, drept factori determinativi devin cheltuielile, activitatea cumpărătorilor și influența concurenților. Se disting un set de variante de formare a prețurilor:

- 1) formarea prețurilor orientată pe cheltuieli.
- 2) formarea prețurilor orientată pe consumatori.
- 3) formarea prețurilor orientată pe concurenți.

În literatura economică, se disting multe definiții ale noțiunii de "piață", fapt bine cunoscut. Chestiunea constă în faptul că piața este un fenomen destul de multiplu, complicat și, în mare măsură, insuficient cercetat. Cea mai deplină și concisă, în opinia noastră, este definiția expusă de prof. Salimjanov I. C. (2001): "Piața sunt relațiile stabile (de producere, economice, tehnice etc.), ce se reproduc sistematic, repetat între subiecții relațiilor de piață, dar care, obligatoriu, sunt mijlocite prin mecanismul valorii,

relațiilor marfă-bani, formării prețurilor cererii și ofertei, precum și ai tuturor celorlalți factori, ce sunt incluși în sfera de circulație a mărfurilor”.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Analiza specializării producerii și direcțiilor de utilizare a producției pomicole în Republica Moldova ne demonstrează că condițiile naturale se disting printr-o gamă largă de diverse caracteristici ale solului, reliefului, climei (V. Ungureanu et al., 2004).

După amplasarea sa geografică și particularitățile natural-economice, teritoriul se împarte convențional în 4 regiuni: regiunea de Nord, regiunea de Centru, regiunea de Sud și regiunea de Sud-est.

Fiecare regiune se caracterizează prin anumite condiții ecologice, care influențează nemijlocit direcția și specificul dezvoltării social-economice, locul care îi revine în structura economiei țării.

Analiza dezvoltării pomiculturii a demonstrat (tab. 1) că, preponderent în regiunea de Nord, sunt amplasate mărul și părul (36-65%); în regiunea de Centru - prunul, mărul, părul, nucul și vița de vie pentru struguri de masă; în regiunea de Sud - caisul, piersicul, mărul de vară și de toamnă, migdalul și vița de vie pentru struguri de masă; în regiunea de Sud-est, care dispune de condiții intermediare, un rol deosebit îl dețin livezile de măr, dotate cu sisteme de irigație (cca 40%).

Pentru producerea eficientă a fructelor și strugurilor de masă, un rol deosebit de important revine perioadelor de maturizare. Cercetările de marketing au demonstrat că timpul apariției producției-marfă exercită o mare influență asupra politicii de stabilire a prețurilor, asupra mecanismului de formare a prețurilor. Cu cât sezonul este mai timpuriu, cu atât mai convenabil se formează prețul realizării producției.

Analiza corelației speciilor după perioada lor de maturizare ne demonstrează că este necesară cultivarea merilor în următoarele proporții: speciile de vară (dau în pârg în iunie-iulie) în regiunea de Nord - 9-10%, în regiunea Centrală - 18%, în regiunea de Sud -30%; speciile de toamnă (dau în pârg în august-septembrie) în regiunea de Nord - 23-27%, în regiunile Centrală și de Sud, respectiv 22 și 17%; speciile de iarnă (dau în pârg în octombrie) - cele mai imense suprafețe revin în regiunea de Nord - 65-67%, în regiunea Centrală - 60% și în regiunea de Sud - 53%.

Tabelul 1

Structura amplasării speciilor de pomi fructiferi pe teritoriul Republicii Moldova, %

Denumirea speciilor	Nord			Centru	Sud	Sud-est
	Silvo-stepă	Stepa Bălțului	Nistreană			
Măr	65	36	53	21	20	40
Păr	10	25	15	15	10	10
Gutui	-	-	2	1	1	1
Prun	10	10	10	25	5	7
Cais	-	-	-	8	20	15
Piersic	-	-	-	3	14	10
Cireș	7	10	3	8	12	7
Vișin	5	8	3	5	6	7
Nuc	3	6	9	9	2	3
Migdal	-	-	-	5	10	-
În total	100	100	100	100	100	100
Struguri de masă (100)	-	5	5	35	45	10

Analiza mai amănunțită ne demonstrează evident că, pentru sporirea cererii populației, o importanță deosebită o capătă respectarea indicilor calității fructelor: mărimea, forma, culoarea, integritatea, gustul, aroma, consistența, greutatea, aspectul exterior, gradul de maturitate, afectări mecanice și de boli.

Cercetările în domeniul marketingului ne demonstrează că toți acești factori sunt în legături reciproce cu condițiile de amplasare a speciilor și soiurilor, cu specializarea regiunilor, fapt ce influențează, în mod vădit, politica prețurilor.

Producerea nestabilă a producției pomicole, prețurile dispartate la producția industrială și cea agricolă au devenit cauza reducerii gradului de rentabilitate a producerii și, în consecință, a reducerii capacității de cumpărare a populației, alimentării instabile cu fructe deosebit de valoroase, precum sunt piersicile,

caisele, perele, strugurii de masă, în timp ce soluționarea problemei depinde, într-o mare măsură, de perfecționarea sistemului de formare a prețurilor.

Politica prețurilor cuprinde în sine combinarea diverselor tipuri de comportament al prețurilor pe piață: politica prețurilor ridicate și joase, prețurilor fixate, discriminării prețurilor, politica reducerilor și înlesnirilor.

Prețul ofertei de mărfuri pe piață poate să difere considerabil de prețul realizării ei, mai ales în urma aplicării reducerilor, determinate de anumite condiții de reduceri comerciale.

În practica comercială cel mai frecvent pe piață sunt aplicate următoarele 4 tipuri de reduceri: reduceri pentru plata în numerar, reduceri pentru calitate, reduceri funcționale, reduceri sezoniere.

Utilizarea iscusită a sistemelor de reduceri în cadrul operațiilor comerciale poate reduce prețul pentru cumpărător, iar pentru aceasta este necesară cunoașterea profundă și aplicarea în practica cotidiană a cunoștințelor despre reduceri.

Baza prețului o constituie cheltuielile întregi, utilizate la evaluarea mărimii lui. În acest caz, prețul de cost, ca axă a cheltuielilor depline, se reprezintă nu numai ca un indiciu generalizat al cheltuielilor pentru producerea producției, dar constituie și partea preponderentă a oricărui preț.

Factorii importanți, ce influențează nivelul prețului, sunt, de asemenea, și canalele de realizare, și direcțiile de utilizare a producției.

În Republica Moldova, canalele de bază pentru realizarea producției pomicole sunt: organizațiile de comerț și achiziții (35,0-37,8%); magazinele particulare, comercializarea la piață (55,4-58,2%). Este necesar de menționat că, în ultimii ani, din cauza neajunsurilor, ca atenția slabă față de calitatea producției prestate pe piața internațională, îndeosebi pe piața Federației Ruse, a gafelor comise în procesul de studiere a priorităților de marketing în domeniul cererii și ofertei, abordarea nu prea activă întru valorizarea unor noi posibilități pe piață, în crearea unei imagini axate pe marketing pentru Republica Moldova etc., s-a creat o așa situație, în care în anul 2006 s-a redus cota-parte a exportului producției pomicole față de anul 2004 de la 46,1 la 32,9%, iar realizarea pe piața internă a sporit de la 18,4 până la 31,5%.

Era imposibil ca toate acestea să nu se manifeste asupra valorii producției realizate, asupra prețului și nivelului de rentabilitate (tab. 2). Ca urmare, valoarea producției realizate s-a redus de la 248,03 mln lei în anul 2004 până la 132,69 mln lei în anul 2006, ceea ce constituie 65%.

Tabelul 2

Realizarea și nivelul rentabilității producției pomicole în Republica Moldova

Indicii	2004	2005	2006
Fructe, în total			
Realizat, mii tone	226,08	182,6	131,38
Valoarea producției, mln. lei	248,03	196,19	132,69
Prețul de realizare, lei/kg	1,10	1,08	1,01
Nivelul rentabilității, %	48,6	44,1	27,1
a) Sămânțoase			
Realizat, mii tone	187,4	160,63	104,34
Valoarea producției, mln. lei	184,73	155,98	89,73
Prețul de realizare, lei/kg	0,99	0,97	0,86
Nivelul rentabilității, %	31,9	35,7	21,5
b) Sîmburoase			
Realizat, mii tone	38,68	21,97	27,04
Valoarea producției, mln. lei	63,30	40,21	42,45
Prețul de realizare, lei/kg	1,63	1,83	1,57
Nivelul rentabilității, %	56,1	49,7	31,2
Struguri de masă, în total			
Realizat, mii tone	102,43	57,15	41,5
Valoarea producției, mln. lei	250,95	181,73	114,13
Prețul de realizare, lei/kg	2,45	3,18	2,75
Nivelul rentabilității, %	77,1	44,9	31,0

Ramura pomicolă, spre deosebire de alte ramuri din agricultură, dispune de o structură foarte diversă a compoziției de specii și soiuri de culturi. Fiecare specie are particularitățile sale specifice atât biologice, cât și dietetico-nutritive. Acest specific are o mare influență asupra formării activităților economice, de marketing ale întreprinderilor din domeniul dat de producere.

De rând cu aceasta și în dependență de amplasarea geografică a gospodăriilor, indicii economico-tehnici, de asemenea, se modifică (tab. 3).

Tabelul 3
Prețul de cost și prețul de realizare a fructelor proaspete în gospodăriile Republicii Moldova, 2006

Denumirea culturii	Recolta globală, kg	Cheltuieli, lei	Prețul de cost, lei/kg	Prețul de realizare	Nivelul prețului/prețul de cost
Institutul de Cercetări pentru Pomicultură					
Sămânțoase	424283	868115	2,00	1,41	70,5
inclusiv măr	424283	868115	2,00	1,41	70,5
Sîmburoase	319380	472494	1,48	3,60	243,2
inclusiv: prun	257313	300316	1,16	1,49	128,5
cais	18223	59082	3,24	4,58	141,3
piersic	17828	62398	3,50	4,70	134,3
cireș	26016	50698	1,94	3,64	187,6
În total	743663	1340609	2,05	3,16	154,1
S.A. „Codru-ST”					
Sămânțoase					
inclusiv: măr	1320000	1558000	1,18	2,10	178,0
măr	1190000	1490000	1,25	2,00	160,0
măr	890000	1130000	1,27	1,80	142,0
S.R.L. „Colicăușanul”, raionul Briceni					
Măr	964240	771392	0,80	1,38	172,5

În Institutul de Cercetări pentru Pomicultură, cele mai mari cheltuieli și, respectiv, cel mai sporit preț de cost au fost înregistrate la producerea caiselor și a piersicilor, respectiv - 3,24 și 3,50 lei/kg. De asemenea, la SA “Codru –ST” prețul de cost la mere variază de la 1,18 la 1,80 lei/kg, iar la SRL “Colicăușanul” - doar 0,8 lei/kg.

Tradițional, exportul de bază al Republicii Moldova se realizează în Federația Rusă - 70%, în Ucraina, Belarusia -15-21 %, România - 7-10%. Ca urmare a adoptării de către Federația Rusă a Hotărârii de interdicere a importului de producție agricolă din Republica Moldova, au fost întreprinse măsurile respective de reorientare a exportului și, ca urmare, a sporit cota exportului în România - la 18-20%, în Italia, Franța, Germania, Austria, Grecia - respectiv, în mărime de circa 3-4%. În formarea politicii prețurilor, definirea legităților de formare a lor, un rol esențial revine structurii formării prețurilor. Exportul producției pomicele în statele Uniunii Europene se caracterizează prin dominația unor prețuri mai ridicate. Actualmente, prețul mediu variază de la 1900 dol. SUA până la 3000-3800 dol. SUA pentru o tonă, dar deja se manifestă tendința de sporire în viitor la cota 5300-5400 dol. SUA. Aceste date confirmă faptul că potențialul exportului producției pomicele din Republica Moldova are rezerve valoroase, deoarece fructele autohtone dispun de calități nutritive sporite, având un grad înalt de naturalitate.

CONCLUZII

1. Cercetările de marketing în vederea definirii politicii prețurilor și mecanismului de formare a lor la producția pomicolă au demonstrat că diversitatea mecanismelor de coordonare a prețurilor și a altor mecanisme sunt consecință a diversității și complexității pieței alimentare a Republicii Moldova.

2. Determinarea politicii de preț devine un component al administrării în bază de marketing a întreprinderilor, deopotrivă cu asigurarea capacității ei de concurență, cu elaborarea a noi mărfuri și brandingul.

3. Politica actuală de prețuri, cât și mecanismul curent de formare a prețurilor la producția pomicolă și de struguri de masă în Republica Moldova, sunt insuficient de efective și cu slabă influență asupra stabilizării ramurii.

4. În procesul cercetărilor de marketing al pieței producției pomicole au fost stabiliți factorii interni și externi, care influențează asupra sistemului de formare a prețurilor. O particularitate a formării prețurilor la fructe și struguri de masă a devenit rolul dominant al cererii, ce se prezintă sub formă de dictat al prețurilor de achiziție din partea cumpărătorilor angro.

5. Au fost determinate particularitățile regionale de formare a pieței la producția pomicolă. Au fost selectate cele mai solicitate soiuri pomologice ale culturilor pomicole de bază.

6. În procesul cercetărilor, s-a constatat că neajunsurile mecanismului de piață condiționează necesitatea eficientizării rolului statului în formarea politicii prețurilor în scopul asigurării unor prețuri de piață stabile și al administrării eficiente a creșterii economice a ramurii.

7. Elementele de bază ale rolului coordonator al reglementării de stat a prețurilor sunt:

- fixarea parametrilor optimali ai prețurilor;
- implementarea în practica de gospodărire a încheierii contractelor-comandă de stat cu 50% avansare a operațiilor tehnologice cu achiziționarea ulterioară a producției finite;
- operațiuni de gajare la prețuri minimal garantate;
- protecția vamală a nivelurilor prețurilor interne;
- crearea unui sistem eficient de control al dinamismului prețurilor, cheltuielilor de producție și corelației lor.

8. În scopul asigurării unor condiții de paritate între întreprinderile agricole și întreprinderile de prelucrare a producției pomicole, trebuie făcută publică evidența cheltuielilor de producere și a prețurilor de producție pentru fiecare etapă de formare a lor.

9. La nivel republican, este necesar de a contribui la funcționarea rațională a mecanismului de formare a prețurilor care îmbină existența prețurilor de piață libere cu prețurile garantate de stat. Prețurile de piață ce se stabilesc sub influența cererii și ofertei devin principala condiție pentru echilibrarea reproducerii și consumului de producție pomicolă și struguri de masă.

BIBLIOGRAFIE

1. Friedman, Milton. *Price theory*. M.: Ozon, 2004, 511 p.
2. Kejns, Džon Majnard. *Obšaâ teoriâ zanâtosti, procenta i deneg*. M.: 2002, 370 s.
3. Kotler, Filip. *Marketing menedžment: analiz, planirovanie, vnedrenie, kontrol'*. - S.-Peterburg: Piter, 1998, 887 s.
4. Maršall, Al'fred. *Principy ékonomičeskoj nauki*, T. 1. M.: Progress, 1993, 416 s.
5. Smit, Adam. *Issledovanie o prirode i pričinah bogatstva narodov*. M.: Progress, 1989, 201 s.

Data prezentării articolului - 12.02.2009